

КНИГОЗНАВЧІ ЧИТАННЯ

Нещодавно в Музеї книги і друкарства України була відкрита тематична виставка й відбулися Книгознавчі читання, присвячені 80-річчю Українського наукового інституту книгознавства (УНІК). Вони були проведені музеєм спільно з науковцями Національної бібліотеки України ім. В.Вернадського.

Український науковий Інститут книгознавства (УНІК) був заснований 1922 р. Його очолював великий ентузіаст вітчизняної книжкової справи Юрій Меженко. В інституті працювали відомі вчені-книгознавці Дмитро Балика, Микола Іванченко, Микола Макаренко, Сергій Маслов, Павло Попов, Ярослав Стешенко та ін. 1923 р. відбулася перша Всеукраїнська виставка друку. Вона мала неабияке значення в культурному житті Києва та й всієї України, на ній було представлено три тисячі одиниць друкованої продукції, з них майже третина ілюстраційного матеріалу.

Вчені УНІКу займалися фундаментальними дослідженнями історії книги, питаннями її суспільної, психологічної проблематики, зокрема процесами вивчення, навчання, читання, розповсюдження, побутування друкованої продукції. Книга ставала об'єктом науки, вірніше, саме тоді й закладались основи книгознавства, по-справжньому комплексного наукового підходу до дослідження книги. І як засвідчив Міжнародний з'їзд працівників друку в Празі (Чехія) 1926 р. і Міжнародна книжкова виставка 1928 р. у Кельні (Німеччина), українська наука про книгу займала тоді провідні позиції в світі. Інститут видавав "Труди УНІК" (4 томи), "Наукові записки" (2 томи), вів "Літопис українського друку", публікував журнал "Бібліологічні вісті" (вийшло 25 номерів) тощо. В ґрунтовних працях учених, в інформативних періодичних повідомленнях висвітлювалось широке коло проблем і питань. Це й складні, дискусійні теми з історії книги та книжкової справи, і злободенні завдання розбудови бібліотечної мережі в республіці, і налагодження книжкової торгівлі на селі та аналіз соціологічних опитувань про ту чи ту книжку і т. ін.

Уже на початку 30-х років почались гоніння властей на вчених інституту, звинувачення їх, як і багатьох письменників, митців в "українському буржуазному націоналізмі". УНІК було піддано гострій критиці і невдовзі ліквідовано. Науковці зазнали репресій. Важливу справу — науку про книгу, питання, пов'язані з розвитком масової інформації, було спалюжено, деформовано. І нині наслідки цього відчуваються досить гостро.

Гірко усвідомлювати, що не маємо сьогодні змоги видати "Енциклопедичний словник української книги". Особливо прикро, коли бачиш, як бурхливо розвивається, відповідно трансформуючись, світова наука про книгу і про новіші засоби інформаційного забезпечення. В цій дуже важливій справі робить нам виклик уже ХХІ вік. У найближчому майбутньому, безперечно, ця галузь буде провідною. То чи маємо право втрачати час і не діяти як належить?

Микола Гламазда

УКРАЇНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТУ В МОСКВІ 10 РОКІВ

Український державний університет у Москві (УУМ) працює відповідно державних програм Російської Федерації на кшталт Українського інституту при Гарвардському університеті в Америці, Канадського інституту українських студій, Українського вільного університету в Німеччині та інших українських діаспорних науково-освітніх закладів світу.

За нелегку справу організації та розбудови Українського університету в Москві взяли такі науковці, освітяни, громадсько-культурні діячі, як Т.В.Муранівський (ректор УУМ 1992–2000 рр.), В.С.Ідзьо, В.І.Дудченко, Ю.Ф.Овченко, А.Я.Шевеленко, О.О.Руденко-Десняк, П.П.Кононенко,

В.А.Білокінь, О.Й.Окара, А.А.Дороніцин, Р.Ю.Нестеренко, В.М.Назаренко, А.І.Глуценко, Л.І.Жила, А.Н.Кожановський, С.В.Онищук, І.Н.Кравченко, В.В.Кривенький, М.І.Семіряга, М.С.Забочень, О.С.Масикевич, В.Я.Прохоренко, М.П.Плющ, Б.О.Тимощук, О.Я.Головко, В.М.Кабузан, І.П.Русанова, О.Г.Храбан, Т.С.Петрова, П.М.Дуброво, С.І.Святодух, О.Ю.Кисельов, К.Ю.Логінов, А.О.Щербина, Г.А.Летюк, Л.С.Танюк, В.К.Волков, Ф.Д.Офсієнко, Т.І.Кутковець, С.В.Онищук, І.С.Лісевич і багато інших ентузіастів.

УУМ об'єднав українців для досліджень у сучасних галузях науки і техніки та для практичної реалізації їх результатів; на просвітницькі й соціально-культурні програми, спрямовані на культурний та духовний розвиток української діаспори в Росії; на встановлення й розширення міжнародних зв'язків і співробітництва з Україною і з українською діаспорою в Канаді, США, Німеччині, Італії та іншими закордонними партнерами; на видавничу та інформаційну діяльність. Випускники університету здобувають освіту відповідно до державних стандартів. Український університет в Москві готує кандидатів та докторів наук, кваліфікує доцентів та професорів. Сьогодні в УУМ діють такі факультети: українознавства, історії, філології, технічний та інформатики. УУМ має договори про співпрацю з Українським вільним університетом, який очолює Л.Рудницький (Німеччина), з Інститутом українознавства Міністерства науки та освіти України, який очолює П.П.Кононенко, Українським інститутом при Гарвардському університеті (США), який очолює Р.Шпорлюк (у Літній інститут УУМ відправляє своїх кращих студентів, аспірантів), Ставропільським університетом в Львові, який очолює Р.Мокрик. У перспективі УУМ проводитиме дистанційне навчання та збір інформації з метою налагодити особисті стосунки між українськими громадянами РФ та окремими громадянами різних країн й континентів за допомогою Інтернету.

Слід наголосити, що з 1995 до 2000 року науково-освітню роботу УУМ підсилював Український історичний клуб м. Москви (УІК). З травня 2000 р. всі раніше утворені українські науково-освітні заклади об'єднуються навколо УУМ, ректором і професором якого вчена рада в 2000 р. обирає першого проректора УУМ, голову УІК, члена Ради об'єднання українців Росії (ОУР), почесного члена української громади "Вербиченька" (Республіка Татарстан), члена ради міжнародної організації "Україна і світове українство" В.С.Ідзьо. З цього часу розпочинається активна науково-дослідна та видавнична діяльність УУМ. В 2001 р. виходить I том "Наукового вісника Українського університету", під егідою УУМ в 2001 р. проводиться наукова конференція, присвячена 10-й річниці незалежності України "Українська діаспора в Росії". У 2002 році колектив Українського університету видає II том "Наукового вісника Українського університету".

УУМ до 2010 року більшою мірою функціонуватиме як науково-дослідний заклад з освітніми елементами (невеликими групами студентів-слухачів на історичному, філологічному, українознавчому та технічному відділах, аспірантурою та докторантурою, структурою пошукових дослідників для захисту дисертацій). УУМ активно робиться ставка на вчену раду по захисту кандидатських і докторських дисертацій, яку очолив 2000 р. проф. П.Кононенко. Утворені й функціонують чотири відділи: відділ української історії, відділ української мови та літератури, українознавчий відділ, технічний відділ, завдання якого в найближчий час інформаційно об'єднати українську діаспору в Росії в одну інформаційну мережу.

Плануємо розширити в 2002–2010 роках відділи української філософії, географії, сходознавства. Вже відкрито науково-дослідні представництва у Владивостоці, Петрозаводську, Єкатеринбурзі. Плануємо в ближчі часи відкрити такі ж науково-дослідні представництва в Уфі, Новосибірську, Санкт-Петербурзі, Мурманську та інших регіонах Російської Федерації. Сподіваємось на підтримку України, її державних, наукових, освітніх та громадських організацій. Український університет продовжує видавати "Науковий вісник Українського університету", головним редактором якого є ректор Віктор Ідзьо. На цей час вченою радою планується випуск III тому "Наукового вісника Українського університету", в якому буде видано наукові праці технічно-інформативного відділу.

Сьогодні Український університет в Москві, відзначаючи 10-ліття свого нелегкого функціонування, в основному, спирається на власні сили та здобутки свого колективу. В час свого ювілею ректорат, вчена рада УУМ складає подяку всім державним, науковим, освітнім, громадським та культурним організаціям, які надавали за цей період посильну допомогу в розбудові Українського університету, його науково-освітньої діяльності в Росії.

м. Москва

Віктор Ідзьо